

הלכות שביתת יום טוב פרק ג

פרק ג

סדר הכנת האוכל ביום טוב

שחיטה

אסור לשחוט בלי עפר

א.

מי שהיה לו עפר מוכן, או אפר שמותר לטלטלו - הרי זה שוחט חיה ועוף ומכסה דמם.

ואם אין לו עפר מוכן או אפר הראוי - הרי זה לא ישחוט.

ואם עבר ושחט - לא יכסה דמם עד לערב.

שחיטת כזי

וכן, בריה שהיא ספק אם חיה היא אם בהמה - אין שוחטין אותה ביום טוב.

ואם שחט - לא יכסה דמו עד לערב, אפילו היה לו עפר מוכן או אפר,

שמא יאמר הרואה, חיה ודאיית הוא ולפיכך כיסה דמו ביום טוב, ויבוא הרואה להתיר חלבו:

ב.

כיסוי הדם ביום טוב

שוחט מערב יום טוב

וכן, השוחט חיה ועוף מערב יום טוב - לא יכסה דמם ביום טוב.

שחט בהמה חיה ועוף ביום טוב, ונתערב דמם - לא יכסה אותו עד לערב.
ואם היה לו עפר מוכן או אפר ויכול לכסות הכל בדקירה אחת - הרי זה יכסהו:

א.

תלישת צמר

השוחט בהמה ביום טוב - מותר לו לתלוש צמר למקום הסכין בידו, ובלבד שלא יזיזנו ממקומו, אלא יישאר שם מסובך בשאר צמר הצואר.
אבל בעוף - לא ימרוט, מפני שהוא דרכו, ונמצא תולש ביום טוב:

מליחה

איסור מליחת העור

ד.

המפשיט עור הבהמה ביום טוב - לא ימלחנו, שזה עיבוד הוא, ונמצא עושה מלאכה שלא לצורך אכילה.
אבל נותנו לפני בית הדריסה, כדי שידרסו עליו ולא ייפסד. ולא התירו דבר זה אלא מפני שמחת יום טוב, כדי שלא יימנע מלשחוט.
ומותר למלוח בשר לצלי על גבי העור, ומערימים בדבר זה. כיצד? מולח מעט בשר בכאן ומעט בכאן, עד שימלח העור כולו:

ה.

במה דברים אמורים, במולח לצלי, שאינו צריך מלח הרבה, אבל לקדירה - אסור למלוח על העור.

וכן, אין מולחין את החלבים, ואין מהפכין בהן, ואין שוטחין אותן ברוח על גבי יתידות, מפני שאינן ראויין לאכילה:

הפשטה

איסור הרגלה

1.

המפשיט את הבהמה - לא ירגיל ביום טוב.
כיצד הוא המרגיל, זה שיוציא כל הבשר מרגל אחת, כדי שיצא כל העור שלם ולא ייקרע, מפני שטורח בהפשט זה טורח גדול, ואין בו צורך למועד.

בית יד

וכן, אסור לעשות בית יד בבשר, והוא שיעשה בסכין, שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול.
ומותר לעשות סימן בבשר:

מליגה

2.

מולגין את הראש ואת הרגלים, ומהבהבין אותן באור.
אבל אין טופלין אותן בחרסית ולא באדמה, ואין גוזזין אותן במספרים.

גזיזה

וכן, אין גוזזין את הירק בתספורת שלו.
אבל מתקנין את האוכל שיש בו קוצים, כגון קינרס ועכביות, בתספורת:

לישה

ח.

מותר ללוש עיסה גדולה ביום טוב.

חלה

והלש עיסה מערב יום טוב - אין מפריש ממנה חלה ביום טוב,

ואם לשה ביום טוב - מפריש ממנה חלה ונותנה לכהן.

ואם היתה עיסה טמאה, או שנטמאת החלה - לא יבשל את החלה, שאין

מבשלין ביום טוב אלא לאכול, וזו לשריפה עומדת.

שריפת קדשים

וכן אין שורפין אותה ביום טוב.

שאין שורפין קדשים שנטמאו ביום טוב, ששריפת קדשים שנטמאו מצות

עשה, שנאמר "באש ישרף" (ויקרא ז' י"ט), ועשיית מלאכה שאינה לצורך

אכילה וכיוצא בה עשה ולא תעשה, ואין עשה דוחה את לא תעשה ועשה:

ט.

כיצד יעשה בה? יניחנה עד הערב וישרוף אותה.

היה יום טוב של פסח, שאם יניחנה תחמיץ - לא יפריש את החלה בצק,

אלא יאפה את כל העיסה הטמאה, ואחר כך יפריש החלה לחם:

פורני חדשה

י.

אין אופין בפורני חדשה, גזירה שמא תיפחת ותפסיד הלחם, ויימנע

משמחת יום טוב.

אין גורפין תנור וכירים, אבל מכבשין את האפר שבהן.
ואם אי אפשר לאפות בו או לצלות אלא אם כן גרף - מותר.

סתימת פי התנור

וסותמין פי התנור בטיט ורפש שסביבות הנהר, והוא שריככו מאמש, אבל
לגבל טיט ביום טוב אסור.

ומותר לגבל את האפר לסתום בו פי התנור:

יא.

תנור וכירים חדשים אין סכין אותן בשמן ביום טוב, ואין שטין אותן
במטלית, ואין מפיגין אותן בצונן כדי לחסמן, ואם בשביל לאפות בהן -
מותר.

אין מלבנין את האבנים לצלות או לאפות עליהן - מפני שמחסמן.

ומסיקין ואופין בפורני, ומחזימין חמין באנטיכי:

עשיית גבינה

יב.

אין עושין גבינה ביום טוב, שאם גיבן מערב יום טוב אין בזה חסרון טעם.
אבל דכין את התבלים כדרך, שאם ידוך אותם מערב יום טוב יפוג טעמן.
אבל מלח אינו נידוך ביום טוב, אלא אם כן היטה המכתש, או שידוק בקערה
וכיוצא בה, כדי שישנה, שאם שחק המלח מערב יום טוב לא יפוג טעמו.
ואין שוחקין את הפלפלין בריחים שלהן, אלא דך אותן במדוכה ככל
התבלים:

אין כותשין את הריפות במכתשת גדולה, אבל כותשין אותה במכתשת קטנה, שזה הוא השינוי שלה.

ובארץ ישראל אפילו בקטנה אסור, שהתבואה שלהן טובה היא, ואם כותשין אותה מערב יום טוב אין בכך הפסד:

ניפוי קמח

יד.

הקמח, אף על פי שריקדו מערב יום טוב והסיר ממנו הסובין - אין מרקדין אותו פעם שניה ביום טוב, אלא אם כן נפל לתוכו צרור או קיסם וכיוצא בהן.

ואם שינה - מותר.

כיצד? כגון שירקד מאחורי הנפה, או שירקד על גבי השולחן, וכיוצא בשינוי זה:

בורר

טו.

מוללין מלילות ומפרכין קטניות ביום טוב, ומנפח על יד על יד בכל כוחו ואוכל, ואפילו בקנון או בתמחוי, אבל לא בטבלה ולא בכברה.

וכן, הבורר קטניות ביום טוב - בורר כדרכו בחיקו ובתמחוי, אבל לא בנפה ולא בטבלה ולא בכברה:

במה דברים אמורים, בשהאוכל מרובה על הפסולת, אבל אם היתה הפסולת מרובה על האוכל - בורר את האוכל ומניח את הפסולת.
ואם היה טורח בברירת הפסולת מן האוכל יתר מטורח ברירת האוכל מן הפסולת, אף על פי שהאוכל מרובה בורר את האוכל ומניח את הפסולת:

אין מסננין את החרדל במסננת שלו, מפני שנראה כבורר, אבל נותנין ביצה במסננת של חרדל, והוא מסתנן מאיליו.
ואם היתה משמרת תלויה - מותר ליתן לה יין ביום טוב, אבל לא יתלה בתחילה, שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול.
ומערים ותולה את המשמרת לתלות בה רימונים, ותולה בה רימונים, ואחר כך נותן לתוכה שמרים: